

DECLARAȚIA PRINCIPIILOR EGALITĂȚII

Introducere

Dreptul la egalitate în fața legii și protecția tuturor împotriva discriminării reprezintă norme fundamentale ale legislației internaționale în materia drepturilor omului. Însă, în anul ce marchează a 60-a aniversare a adoptării Declarației Universale a Drepturilor Omului, recunoașterea și posibilitatea de a se bucura de drepturi egale încă nu este la îndemâna unor părți largi ale umanității.

În a doua jumătate a secolului al 20-lea legislația internațională în materia drepturilor omului a apărut drept un cadru legal major pentru protecția drepturilor și libertăților individuale. Cu toate acestea, majoritatea statelor lumii nu posedă protecție legală efectivă împotriva discriminării sau mijloace legale pentru a promova egalitatea. Chiar și în țările în care astfel de prevederi există, încă rămân multe de făcut pentru a asigura realizarea dreptului la egalitate.

În anumite sisteme legislative naționale și regionale, legislația pentru egalitate a evoluat în ultimele câteva decenii. Aceasta conține concepte legale, definiții, abordări și jurisprudență, iar unele dintre acestea au dus protecția împotriva discriminării și realizarea egalității la un nivel mai înalt. Cu toate acestea, disparitatea dintre legislația internațională în materia drepturilor omului și abordările naționale cât și cele regionale împiedică progresul. Prin urmare, se impune un efort major pentru a moderniza și integra standardele legale legate de protecția împotriva discriminării și promovarea egalității.

Asupra *Principiilor Egalității* s-a convenit de către un grup de experți pe parcursul mai multor stadii de consultări. Acestea au fost discutate la o conferință numită „Principiile egalității și dezvoltarea de standarde legale cu privire la egalitate”, organizată de Equal Rights Trust pe 3-5 Aprilie 2008, în Londra. Participanți provenind din diferite medii, incluzând profesori universitari, juriști și activiști în domeniul drepturilor omului din toate regiunile lumii au luat parte la acest eveniment. Participanții au dezbătut o versiune a variantei existente care încorporase comentariile lor la un document anterior. Au contribuit apoi cu comentarii. Un număr de alți experți au participat în diferite stadii ale procesului de elaborare și deliberare.

Rezultatul, *Declarația Principiilor Egalității*, reflectă un consens moral și profesional între experți în drepturile omului și în domeniul egalității. Această publicație are ca scop să lărgescă consensul, să genereze interes și dezbateri și în acest fel să contribuie la reafirmarea și dezvoltarea dreptului la egalitate. Principiile formulate și agreate de către experți se bazează pe concepte și jurisprudență dezvoltate în contexte legale internaționale, regionale și naționale. Scopul lor este de a asista efortul legislatorilor, judecătorilor, organizațiilor societății civile și ale oricui altcuiva implicat în combaterea discriminării și promovării egalității. Ar putea servi drept punct de referință pentru a orienta eforturile legislative, judecătorești și de politici spre un set progresiv de norme și politici de egalitate în secolul al XXI-lea. În final, speranța este că formularea unor principii ale egalității cu aplicare universală va încuraja eforturi suplimentare pentru a îndeplini egalitatea ca un drept fundamental al omului de care să se beneficieze cu toții.

Bob Hepple, Președinte
Dimitrina Petrova, Director Executiv
The Equal Rights Trust

NOI, SUBSEMNAȚII AVOCAȚI AI DREPTURILOR OMULUI ȘI EXPERȚI ÎN LEGISLAȚIA INTERNAȚIONALĂ ÎN MATERIA DREPTURILOR OMULUI ȘI ÎN LEGISLAȚIA PENTRU EGALITATE

Preambul

Amintind principiile proclamate în Carta Națiunilor Unite care recunosc demnitatea și valoarea intrinsece cât și drepturile egale și inalienabile ale tuturor membrilor familiei umane drept fundamentul libertății, justiției și păcii în lume;

Amintind Articolul 1 al Declarației Universale a Drepturilor Omului ce proclamă că toate ființele umane sunt născute libere și egale în demnitate și drepturi;

Amintind faptul că Națiunile Unite, în Declarația Universală a Drepturilor Omului și în Convențiile Internaționale cu privire la drepturile omului și alte tratate universale a proclamat faptul că fiecare este îndreptățit la toate drepturile și libertățile incluse în acestea, fără distincție de orice fel, angajând statele să ia toate măsurile posibile pentru a asigura nediscriminarea în exercitarea tuturor drepturilor omului;

Luând notă de recunoașterea, în Articolul 26 al Convenției Internaționale cu privire la Drepturile Civile și Politice, dreptului la nediscriminare ca un drept al omului autonom și obligația corelată a statelor de a realiza acest drept;

Observând faptul că discriminarea, prin natura sa, dăunează capacităților umane în maniere injuste, creând cicluri ale dezavantajelor și negări ale libertății care împiedică dezvoltarea umană;

Recunoscând importanța combaterii fircărei forme de discriminare, inclusiv nevoia de a lua măsurile adecvate pentru a capacita persoanele care sunt dezavantajate să-și realizeze întregul potențial și pentru a contribui la participarea lor completă în viața economică, socială, politică, culturală și civică;

Având convingerea că sunt necesare o legislație antidiscriminare cuprinzătoare și aplicarea eficace a acesteia pentru a promova egalitatea și a elimina discriminarea;

Manifestând îngrijorare cu privire la faptul că vasta majoritate a Statelor nu au protecție legală efectivă, incluzând o legislație cuprinzătoare pentru a promova egalitatea și a combate discriminarea;

Înțelegând că Statele ar putea avea nevoie de ghidare și asistență în introducerea protecției legale efective, inclusiv a legislației, pentru a promova egalitatea și a combate discriminarea;

Luând notă de faptul că, în timp ce prevederile legale privind egalitatea ar trebui să confere certitudine legislativă, cei responsabili ar trebui să fie dispuși să îmbunătățească și să interpreteze legislația pentru a reflecta experiențele în schimbare ale tuturor oamenilor dezavantajați de inegalitate;

Deciși spre a face noi pași pentru a promova egalitatea tuturor prin aplicarea eficace a interzicerilor discriminării în legislația internațională în materia drepturilor omului cât și în legislația internă;

Având ca scop eliminarea inegalităților nedrepte și promovarea egalității complete și efective;

ÎN URMA PARTICIPĂRII LA O ÎNTRUNIRE ȚINUTĂ LA LONDRA, ÎN REGATUL UNIT, ÎNTRE 2 ȘI 5 APRILIE 2008 ȘI/SAU ÎN CADRUL CONSULTĂRILOR ULTERIOARE FACILITATE DE EQUAL RIGHTS TRUST, PRIN PREZENTA ADOPTĂM URMĂTOARELE:

DECLARAȚIA PRINCIPIILOR EGALITĂȚII

PARTEA 1 EGALITATEA

1 DREPTUL LA EGALITATE

Dreptul la egalitate este dreptul tuturor ființelor umane de a fi egale în demnitate, de a fi tratate cu respect și considerație și de a participa în condiții de egalitate cu ceilalți la orice aspect al vieții economice, sociale, politice, culturale sau civile. Toate ființele umane sunt egale în fața legii și au dreptul la protecție și beneficiu egale în fața legii.

2 TRATAMENTUL EGAL

Tratamentul egal, ca un aspect al egalității, nu este echivalent tratamentului identic. Pentru a realiza egalitatea deplină și efectivă este necesar ca oamenii să fie tratați în mod diferit în funcție de circumstanțele lor diferite, să fie afirmată valoarea lor egală și să fie sporite capacitățile lor de a participa în societate ca egali.

3 ACȚIUNEA POZITIVĂ

Pentru a fi eficace, dreptul la egalitate necesită acțiune pozitivă.

Acțiunea pozitivă, ce include o arie de măsuri legislative, administrative și de politici pentru a depăși dezavantajele din trecut și pentru a accelera progresul spre egalitate al unor grupuri specifice, este un element necesar în cadrul dreptului la egalitate.

PARTEA A II-A NEDISCRIMINAREA

4 DREPTUL DE A NU FI DISCRIMINAT

Dreptul de a nu fi discriminat este un drept de sine stătător, fundamental, subsumat dreptului la egalitate.

5 DEFINIȚIA DISCRIMINĂRII¹

Discriminarea trebuie interzisă acolo unde aceasta are loc pe criterii de rasă, culoare, etnie, origine, sex, sarcină, maternitate, statut civil, familial sau profesional, limbă, religie sau credință, opinie politică sau de alt gen, origine la naștere, națională sau socială, naționalitate, statut economic, asociere cu o minoritate națională, orientare sexuală, identitate de gen, vârstă, dizabilitate, stare de sănătate, predispoziție genetică sau de altă natură spre boală sau o combinație a oricăroră dintre aceste criterii, sau în baza unor caracteristici asociate cu oricare dintre aceste criterii.

Discriminarea în baza oricărui alt criteriu trebuie interzisă acolo unde o astfel de discriminare (i) cauzează sau perpetuează un dezavantaj sistematic; (ii) compromite demnitatea umană; sau (iii) afectează în mod negativ exercitarea egală a drepturilor și libertăților unei persoane într-o manieră serioasă, comparabilă cu discriminarea pe criteriile interzise enumerate mai sus.

Discriminarea trebuie de asemenea interzisă când se produce pe criteriul asocierii unei persoane cu alte persoane cărora li se aplică unul dintre criteriile interzise sau percepția, corectă sau nu, despre o persoană ca având o caracteristică asociată cu un criteriu interzis.

Discriminarea poate fi directă sau indirectă

Discriminarea directă se produce atunci când dintr-un motiv legat de unul sau mai multe dintre criteriile interzise o persoană sau un grup de persoane sunt tratate mai puțin favorabil decât o altă persoană sau grup de persoane, sunt, au fost, sau ar fi tratate într-o situație comparabilă; sau când dintr-un motiv legat de unul sau mai multe dintre criteriile interzise o persoană sau un grup de persoane sunt supuse unui prejudiciu. Discriminarea directă poate fi permisă doar în situații excepționale, când poate fi justificată în raport cu niște criterii strict definite.

Discriminarea indirectă apare atunci când o prevedere, criteriu sau practică ar plasa persoanele ce posedă un statut sau o caracteristică asociate cu unul sau mai multe dintre criteriile interzise într-un dezavantaj specific comparativ cu alte persoane, cu excepția situației în care acea

¹ De-a lungul acestei Declarații, termenul „discriminare” este folosit conform definiției din acest Principiu, iar termenul „criterii interzise” se referă la criteriile sau combinațiile de criterii descrise în acest Principiu.

prevedere, criteriu sau parctică poate fi justificată de un scop legitim, iar mijloacele de a atinge acel scop sunt adecvate și necesare.

Hărțuirea constituie discriminare atunci când un comportament nedorit legat de orice criteriu interzis are loc cu scopul sau efectul de a viola demnitatea unei persoane sau de a crea un mediu intimidant, ostil, degradant, umilitor sau ofensiv.

Un act de discriminare poate fi comis cu sau fără intenție.

6 RELAȚIA ÎNTRE CRITERIILE DE DISCRIMINARE

Legislația trebuie să prevadă protecția egală în fața discriminării indiferent de criteriul sau combinația de criterii în cauză.

7 DISCRIMINAREA ȘI VIOLENȚA

Orice act de violență sau incitare la violență² care este motivat în totalitate sau în parte de faptul că victima are o caracteristică sau statut asociate cu un criteriu interzis constituie o serioasă negare a dreptului la egalitate. O astfel de motivație trebuie tratată ca un factor agravant în comiterea de infractiuni de violență și de incitare la violență iar statele trebuie să ia toate măsurile necesare pentru a penaliza, preveni și descuraja de la astfel de acte.

PARTEA A III-A COMPETENȚA ȘI DEȚINĂTORII DE DREPT

8 ARIA DE APLICABILITATE

Dreptul la egalitate se aplică în toate ariile de activitate reglementate prin lege.

9 DEȚINĂTORII DE DREPT

Dreptul la egalitate este intrinsec tuturor ființelor umane și poate fi afirmat de orice persoană sau grup de persoane ce au un interes comun în afirmarea acestui drept

² Anumiți semnatari au aderat la Principii în baza faptului că „incitare la violență” înseamnă „incitare la violență iminentă”

Dreptul la egalitate trebuie să fie exercitat liber de toate persoanele prezente în sau subiect al jurisdicției unui stat.

Persoanele juridice trebuie să poată susține dreptul la protecție împotriva discriminării când o astfel de discriminare este, a fost sau ar fi în legătură cu proprii membri, angajați sau alte persoane asociate cu o persoană juridică ce are un statut sau o caracteristică asociată cu un criteriu interzis.

PARTEA A IV-A OBLIGAȚII

10 PURTĂTORII DE OBLIGAȚII

Statele au o datorie în a respecta, promova și îndeplini dreptul la egalitate pentru toate persoanele prezente în teritoriul lor sau subiect al jurisdicției lor. Actorii nestatali, incluzând corporațiile transnaționale și alte entități legale nenaționale ar trebui să respecte dreptul la egalitate în toate ariile de activitate reglementate prin lege.

11 TRANSPUNEREA DREPTULUI LA EGALITATE

Statele trebuie să facă pașii necesari pentru a conferi eficacitate deplină dreptului la egalitate în toate activitățile statului atât în plan intern cât și în rolul său extern sau internațional. În mod special, statele trebuie să :

- (a) Adopte toate măsurile adecvate din punct de vedere constituțional, legislativ, administrativ și de altă natură pentru implementarea dreptului la egalitate;
- (b) Ia toate măsurile adecvate, inclusiv legislative, pentru a modifica sau aboli legi, reglementări, obiceiuri și practici existente care sunt în conflict sau incompatibile cu dreptul la egalitate;
- (c) Promoveze egalitatea în toate politicile și programele relevante;
- (d) Revizuiască toată legislația propusă în vederea compatibilității acesteia cu dreptul la egalitate;
- (e) Se abțină de la adoptarea oricăror politici sau de la angajarea în orice act sau practică ce vine în contradicție cu dreptul la egalitate;
- (f) Ia toate măsurile adecvate pentru a se asigura că toate autoritățile și instituțiile publice acționează în conformitate cu dreptul la egalitate;
- (g) Ia toate măsurile adecvate pentru a elimina toate formele de discriminare din partea oricărei persoane, sau oricărei organizații din sectorul public sau privat.

12 OBLIGAȚII CU PRIVIRE LA DISCRIMINAREA MULTIPLĂ

Legile și politicile trebuie să asigure protecție efectivă împotriva discriminării multiple, adică, a discriminării în baza a mai mult decât a unui singur criteriu. Anumite măsuri de acțiune pozitivă, așa cum este definită în Principiul 3, pot fi necesare pentru a depăși dezavantaje trecute legate de combinația a două sau mai multe criterii interzise.

13 ADAPTAREA LA DIFERENȚĂ

Pentru a atinge egalitatea deplină și efectivă s-ar putea să fie nevoie a cere organizațiilor din sectoarele public și privat să se adapteze în termeni rezonabili diferitelor capacități ale indivizilor relaționați cu unul sau mai multe dintre criteriile interzise.

A se adapta implică modificările și ajustările necesare și adecvate, incluzând măsuri anticipatoare, pentru a facilita abilitatea fiecărui individ de a participa la orice arie a vieții economice, sociale, politice, culturale sau civile în condiții de egalitate cu ceilalți. Nu ar trebui să existe obligația de a se adapta la diferență acolo unde aceasta ar impune o povară disproporționată sau excesivă asupra furnizorului.

14 MĂSURI ÎMPOTRIVA SĂRĂCIEI

De vreme ce sărăcia ar putea fi atât o cauză cât și o consecință a discriminării, măsurile de reducere a sărăciei ar trebui coordonate cu măsurile de combatere a discriminării, urmărind egalitatea deplină și efectivă.

15 SPECIFICITATEA LEGISLAȚIEI PENTRU EGALITATE

Realizarea dreptului la egalitate necesită adoptarea de legi ale egalității și de politici cuprinzătoare și suficient de detaliate și de specifice pentru a cuprinde diferitele forme și manifestări ale discriminării și dezavantajului.

16 PARTICIPAREA

Toate persoanele, în special cele care au experimentat sau care sunt vulnerabile la discriminare, ar trebui să fie consultate și implicate în

dezvoltarea și implementarea de legi și politici ce aplică dreptul la egalitate.

17 EDUCAȚIA DESPRE EGALITATE

Statele au o datorie în a ridica nivelul conștientizării publicului cu privire la egalitate, și în a se asigura că toate instituțiile educaționale, inclusiv școlile private, religioase și militare, furnizează o educație potrivită despre egalitate ca un drept fundamental.

PARTEA A V-A APLICAREA

18 ACCESUL LA JUSTIȚIE

Persoanele ce au fost victime ale discriminării au dreptul de a cere daune în justiție și un remediu efectiv. Acestia trebuie să aibă acces efectiv la procedurile judiciare și/sau administrative, și asistență legală adecvată în acest sens. Statele trebuie să nu creeze sau permită obstacole nepotrivite, incluzând obstacole financiare sau restricții cu privire la reprezentarea victimelor, în fața aplicării efective a dreptului la egalitate

19 VICTIMIZAREA

Statele trebuie să introducă în sistemele lor legale naționale acele măsuri care sunt necesare pentru a proteja indivizii de orice tratament nefavorabil sau consecință nefavorabilă ca o reacție la o plângere sau la proceduri ce au ca scop impunerea respectării prevederilor egalității.

20 CAPACITATE PROCESUALĂ

Statele trebuie să asigure ca asociațiile, organizațiile sau alte entități legale, ce au un interes legitim în realizarea dreptului la egalitate, se pot angaja, fie în numele sau în sprijinul persoanelor care cer remediu în justiție, cu acordul lor, sau în nume propriu, în orice procedură judiciară și/sau administrativă pentru punerea în aplicare a dreptului la egalitate.

21 DOVEZI ȘI PROBE

Prevederile legale cu privire la dovezi și probe trebuie să fie adaptate pentru a se asigura că victimele discriminării nu sunt în mod nedrept

împiedicate de la a obține remediu în justiție. În mod special, reglementările legate de probe în cadrul procedurilor civile ar trebui adaptate pentru a se asigura ca atunci când persoanele care susțin că au fost victime ale discriminării probează, în fața unei curți sau a unei alte autorități competente, fapte din care se poate presupune că a existat discriminare (*caz la prima facie*), să fie de datoria acuzatului a dovedi că nu a existat o încălcare a dreptului la egalitate.

22 REMEDII ȘI SANCTIUNI

Sanctiunile pentru încălcarea dreptului la egalitate trebuie să fie efective, proporționale și descurajante. Sanctiunile trebuie să furnizeze remedii adecvate celor al căror drept la egalitate le-a fost încălcat, incluzând reparații pentru daune materiale și nemateriale; sanctiunile ar putea de asemenea cere eliminarea practicilor discriminatorii și implementarea de schimbări structurale, instituționale, organizaționale sau de politici care sunt necesare pentru realizarea dreptului la egalitate.

23 ORGANISME SPECIALIZATE

Statele trebuie să instituie și să mențină un organism sau un sistem de organisme coordonate pentru protecția și promovarea dreptului la egalitate. Statele trebuie să asigure statutul independent și competențele unor astfel de organisme în concordanță cu Principiile ONU de la Paris, cât și finanțarea adecvată și proceduri transparente de numire și revocare a membrilor acestora.

24 DATORIA DE A COLECTA INFORMAȚIE

Pentru a conferi efect deplin dreptului la egalitate, statele trebuie să colecteze și să publice informație, inclusiv date statistice relevante, pentru a identifica inegalitățile, practicile discriminatorii și modelele dezavantajelor, și să analizeze eficiența măsurilor de promovare a egalității. Statele nu trebuie să folosească aceste informații într-o manieră care încalcă drepturile omului.

25 DISEMINAREA INFORMAȚIEI

Legile și politicile adoptate pentru a pune în aplicare dreptul la egalitate trebuie să fie accesibile tuturor. Statele trebuie să facă pașii necesari pentru a se asigura că toate aceste legi și politici sunt aduse la cunoștința

tuturor persoanelor care ar putea să fie interesate prin toate mijloacele adecvate.

PARTEA A VI-A INTERDICȚII

26 INTERDICȚIA INTERPRETĂRII REGRESIVE

În adoptarea și implementarea de legi și politici pentru promovarea egalității, nu va exista nicio regresie de la nivelul deja atins de protecție împotriva discriminării.

27 DEROGĂRI ȘI REZERVE

Nicio derogare de la dreptul la egalitate nu va fi permisă. Orice rezervă la un tratat sau la alt instrument internațional, ce ar crea o derogare de la dreptul la egalitate, va fi nulă și neavenită.